

FERNANDO COSSÍO

Ikerbasqueko presidentea

ARGAZKIAK: JON URBE/ARGAZKI PRESS

MANEX URRUZOLA ARRATE
Elhuyar Zientziaren Komunikazioa

“Egungo ikertzaileen curriculumak askoz hobeak dira, eta lehiakortasuna eta presioa, gero eta handiagoak”

Ikerbasque agentziaren arduradun izendatu zutenetik, kimikaren ikerkuntza eta zientzia-sistemaren kudeaketa bateratzen ditu Fernando Cossío. Euskadiko ikerkuntza lehiakorrago egiteko nazioarteko puntako ikertzaileak erakarri behar direla dio. Era berean, harrobia bultzatzea eta ibilbide zientifikorako azpiegitura-sare egokia eraikitzea beharrezko jotzen ditu.

Duela hiru urte Ikerbasqueko presidente izendatu zintuzten. Kimikarako denborarik geratzen zaizu?

Bai; izan ere, Ikerbasqueko lantaldea oso ona eta eraginkorra da. Kasu honetan, posible da ikerkuntza eta kudeaketa bateratzea.

Europako Batzordeak Ikerbasque saritu du Euskal Herriko ikerkuntza zientifikoaren garapenerako puntako ikertzaileak erakartzen egindako lanagatik. Zorionak.

Saiatu gara irizpideak eta baldintzak betetzen. Ebaluaketarako oso ongi finkaturiko prozedurak daude, eta guk pauso guztietan araudi horiek oso ongi jarraitu ditugu, emaitza bermatzeko.

Ikerbasque erakundeak euskal zientzia-sistema indartzea du helburu. Nola egiten da hori?

Zaila da. Kontuan izan behar da hemen duela 40 urte ikerkuntza ez zegoela oso garatuta. Eusko Jaurlaritza zientzia-sistema garatzen hasi zen duela 30 urte inguru. Nahiz eta oso historia laburra izan, garapena nabarmena da. Nire ustez, gaur hemen dugun ikerkuntza-maila duina da, eta esparru batzuetan oso ona da.

Nolakoa da Euskadiko ikerketaren egoera?

Natura-zientzia batzuk oso garatuta daude: fisika, kimika, matematika, biologia molekularra, biokimika... Esparru horietan une honetan daukagun ikerketa-maila ona da; izan ere, natura-zientzia horiek oso finkatuta daude, eta tradizio propioa daukate. Badaude beste arlo batzuk ere, berriagoak izan arren Euskadin oso garatuta daudenak: nanozientziak eta neurolinguistika, adibidez.

FERNANDO COSSÍO

Fernando Cossío (1.960) Kantabrian jaio eta Huescan hazi zen. Zaragozara joan zen kimika ikastera, eta handik Donostiara, EHUKo Kimika Fakultatean doktoregoa egitera. Donostian ikasi zuen euskaraz. Frantzia eta Kalifornian doktorego ondoko egonaldiak egin ondoren, EHUKo Donostiako Kimika Fakultatera itzuli zen. Fakultate horretako dekanoa izan da, eta katedraduna da egun. EHUKo errektoreorde ere izan da, eta hainbat sari jaso ditu bere ikerketa-ibilbidearengatik. 2009an Eusko Jaurlaritzaren Ikerbasque agentziako presidente izendatu zuten. Ikerbasquek Euskadiko ikerkuntza zientifikoaren garapena du helburu, eta, horretarako, nazioarteko puntako ikertzaileak erakarri eta atxikitzen ditu.

Euskal Herrian zentro teknologiko ugari daude, eta azkenaldian punta-puntako instalazio zientifiko berri asko eraiki dira. Zer ibilbide ikusten diozu sare zientifiko horri?

Garrantzitsua da koordinatua dagoen kudeaketa martxan jartzea. Badugu zentro anitz dituen sare bat, eta zentro horien arteko koordinazioa garatzea oso garrantzitsua izango da. Baina zentroen autonomia bertutea ere garrantzitsua da. Izan ere, sistema burokratiko bat martxan jartzen badugu, hori oso kaltegarria izan daiteke, bai zentroentzat, bai sarearentzat.

Etorkizunean izango da ikerketa-zentro guztientzat nahikoa masa kritiko, alegia, nahikoa ikertzaile, finantziario eta baliabide?

Zientzialariok beti pentsatzen dugu ez daukagula behar adina baliabide. Baina kontuan hartu behar da Euskal Herria txikia dela, eta, beraz, ezinezkoa da esparru guztietan beharrezko den masa kritikoa lortzea. Zein esparrutan gabiltzan ondoen eta zeinetan hobetu nahi dugun aukeratu beharra daukagu. Ezinezkoa da

den-dena ongi garatzea. Nik uste dut garatuen dauden arloetan ia lortu dugula beharrezko den masa kritikoa: Europako beste zentroen mailarekin parekatzeko, oraindik ikertzaile batzuk erakarri beharko ditugu; baina helburua gertu dago. Aldiz, beste arlo batzuetan, zaila izango da aipatzen didazun masa kritiko hori lortzea.

Zein dira zailtasuna duten arlo horiek?

Biomedikuntzaren arloan, adibidez, ikertzaileak erakartzeko gai izan behar dugu. Esparru hori oso garrantzitsua da, eta zerbait gehiago egin beharra daukagu beharrezkoa den ikerketa-maila lortzeko.

Nazioarteko adituak erakartzeko, urtero 20 lanpostu fin-koen eskaintza egiten du Ikerbasquek, eta, iaz, mundu guztiko 427 ikertzailek eman zuten izena.

Ikerbasque nazioarteko radarretan agertzen da. Zientziarako fundazio gisa, Ikerbasquek badu prestigioa, eta ikertzaileentzat oso interesgarria da. Azpimarratu nahi nuke 20 kontratazio egitea dela helburua, bai, baina gu-

retzat garrantzitsuena kalitatea dela. Horrek esan nahi du maila handiko ikertzaileak 13 badira, 13 horiek kontratatuko ditugula; ez dugu mailarik jaitsiko hogeira iristeko. Kalitatea da helburua, ez aurreikusitako zenbakia.

“Euskadik nazioarteko beste 200 ikertzaile erakarri beharko lituzke datozen urteetan, Europako biztanle-kopuruko ikertzaile-ratioetara iristeko”. Zerorrek esana da.

Hori topea litzateke. Orain arte 99 ikertzaile kontratatu ditugu. Lehen esan dudan bezala, guretzat maila da garrantzitsuena, eta ez zenbaki hutsa. Dena dela, ongi legoke helburu hori lortzea.

Desadostasunik topatu duzue hemengo ikertzaileen artean, kanpotik erakarritako ikertzaileen baldintzei dagokionez?

Bai, eta logikoa da, gainera. Ikertzaile batzuek esaten dute: “Zer egiten du Ikerbasquek hemen gauden ikertzaileon taldeak eta azpiegiturak hobetzeko?”. Alde batetik, gure asmoa izan da erakarritako zientzialariak beti hemengo ikerketa-talde batean integratzea; horrela ikerketa-talde horrek ikertzaileak dakarren esperientzia aprobetxatzeko. Ulergarria da hemengo ikertzaileek Ikerbasque ikertzaileek dituzten baldintzak nahi izatea; nik ere nahi nituzke, kasu batzuetan, behintzat. Baina masa kritikoa sortu beharra daukagu, eta, bestalde, aurrekontu-arazoak ditugu. Gustatuko litzaidake hemengo zientzialariei laguntza ematea, baina onartu behar dut gaur egun zaila dela.

“Biomedikuntzaren arloan, zerbait gehiago egin beharra daukagu, beharrezkoa den ikerketa-maila lortzeko”

Bestalde, ikerketa-zentroak askotan kexatzen dira bekadun aritzeko eta tesia egiteko bokazioak falta direla, eta horrek harrobia kolokan jartzen duela...

Bai, egia da hori. Lehen bazegoen baldintza bat zioena hemengo ikertzaileek ezin zutela Ikerbasque programetan parte hartu; baina guk baldintza hori kendu egin genuen. Orain hemengo ikertzaile gazte nahiz seniorek ere parte har dezakete gure programetan, baldin eta kontratu egonkorrik ez badute, behintzat. Gainera, harrobia bultzatzeko eta kanpoan dauden ikertzaile gazteak berreskuratzeko programa berri bat martxan jartzeko asmoa dugu. Badakigu oraingo hau ez dela garairik onena, baina ikertzaile gazteak erakartzeko programa garatuta dugu dagoeneko, eta, orain, proiektu berri hori lehenbailehen martxan jarri nahi dugu.

Bokazioak pizteko formularik onena behar bezalako soldata eta lan-baldintzak eskaintzea dela entzun genion Fisika-k Nobel saridun bati. Ados zaude?

Ez dut uste soldata denik irizpiderik garrantzitsuena. Beharrezkoa da soldata duina izatea, noski; baina ikerketa garatzeko baldintzek ere duinak izan behar dute. Horrek esan nahi du ibilbide zientifiko baten beharra dagoela, azpiegitura egokiak, kontaktuak, aldeko giro bat... Eta ikertzeko askatasuna ere beharrezkoa da. Ikerbasquen irizpidea bikaintasuna da, baina ez da arlorik mugatzen maila handiko ikerketa bada.

“Ulergarria da hemengo ikertzaileek Ikerbasque ikertzaileek dituzten baldintzak nahi izatea; nik ere nahi nituzke, kasu batzuetan, behintzat”

Doktorego-tesia egiten ari diren gazteek izango dute ibilbide zientifiko bat Euskal Herrian?

Zaila da bermatzea, jakina. Ibilbide zientifikoa hasi, doktoregoa egin, doktorego-ondoko egonaldia... denboraren poderioz posible da ibilbidea egonkortzea. Baina ez dut uste komeni denik hasieratik den-dena bermatuta edukitzea eta lanpostu finkoa izatea. Izan ere, pertsonak aldatzen joaten dira, baina garrantzitsua da inguruneak ikertzaileari aukerak eskaintzea interesatzen zaion bidea hartu ahal izateko.

Ikertzaile-karrerak bizimodu nomada dakar berarekin. Hala behar luke?

Bai, hasieran behintzat oso nomada da karrera hori. Baina ekidinezina da. Izan ere, zer lekutan ikas dezakezu nola egiten den bikaintasuneko zientzia? MITen, Harvarden, CERNen... Ezinbestekoa da hara joan eta ikastea. Kontua da han lortzen den esperientzia gero hemen aprobeztatzea. Nola? Ikertzaile horiek berreskuratuz.

Duela urte batzuk posible zen unibertsitatetik mugitu gabe katedradun izatea, baina gaur egun mugikortasun geografikoa ezinbesteko baldintza bihurtu da.

Bai, hala da. Eta, gainera, curriculumak askoz hobeak dira, eta lehiakortasuna gero eta handiagoa da. Eta presioa izugarria da.

Ikerkuntza behar bezala balioesten da gizartean?

Baietz uste dut. Elhuyarrek egindako azterketaren arabera, adibidez, gizarteak oso ongi baloratzen ditu ikerketaileak. Beste kontu bat da gazteek ikerkuntza bizimodu gisa nola ikusten duten. Iruditzen zait lanbide

ezezgonkor gisa ikusten dutela, bohemio samarra agian, eta beste lanbide batzuk egonkorrago eta errazago ikusten dituzte. Bi ikuspegi kontrajarri daude hor.

Arlo pertsonalean, ikerkuntzara lanaldi osoan itzultzea gus-tatuko litzaizuke, ala kudeaketan epe luzerako erronkak di-tuzu?

Niri gustatzen zaidana ikerkuntza da. Zorionez, Ikerbasquen posible da kudeaketa eta ikerkuntza bateratzea. Dena dela, uste dut zientzialariok zientziaren kudeaketan parte hartu behar dugula. Hori da nire ekarpena. Datozen urteotan beste zientzialari batzuk etorriko dira, ikerkuntzaren kudeaketan beren ekarpena egiteko. Uste dut gure erantzukizuna dela, kudeaketak garrantzia baitu. Ikerkuntza eta kudeaketa, biak dira garrantzitsuak, eta zientzialariok konpromisoa hartu beharko genuke zientziaren sistema kudeatzen laguntzeko. ●

